

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/105/2023
Identifikačné číslo spisu: 7118200884
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:7118200884.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. v spore žalobkyne H. P. Q., narodenej XX. U. XXXX, S. D., Z. XXXX/XXX, zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária Perhács s.r.o., Jelenec 353, IČO: 51 864 983, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Bratislava, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci, vedenom na bývalom Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 34C/2/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. januára 2023 sp. zn. 5Co/13/2022 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyňi nepriznáva.

Odôvodnenie

1. (Od 01. júna 2023) bývalý Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 04. novembra 2021 sp. zn. 34C/2/2018 rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyňi sumu 13 000 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (I. výrok), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok) a stranám sporu náhradu trov konania nepriznal (III. výrok).

1.1. Po vyriešení otázky, že orgánom konajúcim v mene štátu je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku uviedol, že predmetom konania bol nárok žalobkyne na náhradu majetkovej ujmy vo výške 81 759 eur a nemajetkovej ujmy vo výške 100 000 eur. Žalobkyňa odôvodnila vznik škody nesprávnym úradným postupom, resp. nezákonným rozhodnutím. Za nezákonné rozhodnutie označila uznesenie vyšetrovateľa 4. inšpekčného oddelenia odboru inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 08. decembra 2008 sp. zn. ČVS: SKIS-130/IS-4-V-2008, ktorým jej bolo vznesené obvinenie za spolupáchateľstvo zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 20, § 326 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. h) Trestného zákona a ktoré neúspešne napadla sťažnosťou. Uznesením sudcu pre prípravné konanie z 11. decembra 2008 bola žalobkyňa vzatá do

väzby. Uznesením z 15. januára 2009 prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry žalobkyňu prepustil z väzby na slobodu. Trestné stíhanie žalobkyne skončilo oslobodzujúcim rozsudkom Okresného súdu Trebišov z 08. septembra 2016, ktorým bola oslobodená spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že sa stali skutky, pre ktoré bola trestne stíhaná. Rozsudok Okresného súdu Trebišov z 08. septembra 2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach z 13. marca 2017 nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 13. marca 2017. Súd prvej inštancie sa stotožnil s argumentáciou žalobkyne, že oslobodenie spod obžaloby má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť, čo je základná podmienka pre uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ako to vyplýva z dikcie § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

1.2. Súd prvej inštancie pri určovaní rozsahu náhrady škody - nároku na úhradu nemajetkovej ujmy žalobkyne vzniknutej v dôsledku nezákonného rozhodnutia postupoval podľa § 17 ods. 1 až 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý nadväzuje na všeobecnú občianskoprávnu úpravu zakotvenú v Občianskom zákonníku. Trestné stíhanie žalobkyne trvalo od 08. decembra 2008 do 13. marca 2017. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že samotné trestné stíhanie a väzba žalobkyne negatívne ovplyvnili jej osobný, pracovný, spoločenský a rodinný život, ako aj jej najbližších rodinných príslušníkov, teda v dôsledku trestného stíhania došlo k negatívnemu zásahu do osobnostných práv žalobkyne na ochranu jej súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti. Z dôvodu začatia trestného stíhania, resp. v priamej súvislosti s ním sa žalobkyňi zmenil život tak, že iba samotné konštatovanie porušenia práva by v danom prípade nebolo dostatočným zadosťučinením. Množstvo priateľov a známych sa od žalobkyne po vznesení obvinenia a jej pobyte vo väzbe doslova odvrátilo a v podstate sa jej vyhýbajú. Kauza zasiahla do citlivej oblasti života žalobkyne, do oblasti jej občianskej bezúhonnosti, cti, vážnosti, dobrého mena a dobrej povesti. Dovtedy netrestaná žalobkyňa žije v malej obci, kde sa ľudia navzájom dobre poznajú, v prostredí, kde je nízka anonymita, a preto informácie o jej trestnom stíhaní nezostali len v úzkom okruhu rodiny, či na jej pracovisku, ale preberali sa na verejnosti. Žalobkyňa sa v tom čase objektívne nevedela a nemohla proti takto šíreným informáciám brániť, hanbila sa, a preto sa stránila spoločnosti, utiahla sa do seba, nekomunikovala so známymi, dokonca obmedzila kontakt so sestrou, s ktorou mala dovtedy veľmi intenzívny vzťah. Okresný súd však poznamenal, že svedkovia vypočutí na pojednávaní neuverili, že by sa žalobkyňa dopustila skutkov, z ktorých bola obvinená a neskôr obžalovaná, nechceli so žalobkyňou styky z tohto dôvodu prerušiť, a bola to práve žalobkyňa, ktorá sa im vyhýbala, nakoľko táto situácia bola pre ňu ponížujúca. Vo vzťahu k medializácii prípadu okresný súd uviedol, že žalobkyňa nepreukázala existenciu bezprostrednej a priamej príčinnej súvislosti s uplatnenou náhradou nemajetkovej ujmy v rozsahu, ako sa dožadovala, resp. možno hovoriť o nepriamej súvislosti. Ak mala žalobkyňa za to, že médiá nesprávne, zavádzajúco či klamlivo informovali verejnosť, mala a mohla podať žalobu proti konkrétnym médiám o ochranu osobnosti. Súd prvej inštancie neprihliadol na tvrdené následky trestného stíhania vo sfére zdravotného stavu žalobkyne (liečba psychických problémov, problém s otehotnením), nakoľko žalobkyňa v spore neprodukovala žiadne dôkazy preukazujúce tieto skutkové tvrdenia (v podobe lekárskeho správ) a v tomto smere neuniesla dôkazné bremeno. Zároveň dovodil, že aj keď nie je viazaný § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 01. januára 2013, priznanie nemajetkovej ujmy vo výške vyššej ako výška odškodnenia obetí násilného trestného činu s následkami smrti (v čase rozhodovania súdu prvej inštancie 31 150 eur, vychádzajúc zo zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, ktorý stanovil výšku minimálnej mzdy na rok 2021 na sumu 623 eur) by bolo v rozpore s dobrými mravmi. Nemajetková ujma žalobkyne nebola väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, resp. morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. K poukazu žalobkyne na neprimeranú dĺžku trvania trestného konania 99 mesiacov a s tým spojené vystavenie stíhanej osoby prirodzeným negatívnym dopadom trestného stíhania súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa síce preukázala zásah a nepriaznivý dopad v súvislosti s trestným stíhaním v jej osobnom, súkromnom, rodinnom a pracovnom živote, avšak súd v civilnom konaní nie je oprávnený preskúmať postup orgánov činných v trestnom konaní z hľadiska účelnosti, rýchlosti a dôvodnosti vykonávaných úkonov (poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 31. októbra 2005 sp. zn. 30Cdo/57/2005 a uznesenie Ústavného súdu Českej republiky z 02. februára 2004 sp. zn. II. ÚS 299/03), preto nemá ani oprávnenie vyjadrovať sa k postupu orgánov činných v trestnom konaní z

dôvodu, že tieto nekonali s dostatočným urýchlením. Otázka prietáhov v trestnom konaní patrí do kompetencie ústavného súdu, pričom poukázal na jeho nález z 28. marca 2018 sp. zn. I. ÚS 100/2017, ktorým ústavný súd rozhodol o sťažnosti žalobkyne.

1.3. Vychádzajúc z uvedeného mal súd prvej inštancie za to, že priznaná výška nemajetkovej ujmy v dôsledku trestného stíhania žalobkyne v sume 13 000 eur je primeraná aj s prihliadnutím na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). So zreteľom na vek poškodenej, jej osobu, doterajší život (bezúhonnosť), závažnosť vzniknutej ujmy, závažnosť následkov, ktoré jej vznikli v súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení, ktoré sa nepochybne zhoršilo, považoval priznanie nemajetkovej ujmy vo výške 13 000 eur za primerané finančné zadostučinenie. Uvedené následky, predstavujúce nemajetkovú ujmu, sú v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím. Vzťah medzi príčinou (nezákonným rozhodnutím) a následkami je priamy, bezprostredný; nebyť začatia trestného stíhania, tieto následky by nenastali. V prevyšujúcej časti uplatnenej nemajetkovej ujmy v peniazoch súd prvej inštancie žalobu zamietol.

1.4. K uplatnenému nároku na priznanie majetkovej ujmy vo výške 81 759 eur (skutočná škoda spočívajúca v ušlom zisku vyčíslenom žalobkyňou postupom uvedeným v bode 96. rozsudku) súd prvej inštancie dospel k záveru, že žaloba v tejto časti nie je nedôvodná (správne má byť „nie je dôvodná“, pozn. dovolacieho súdu). Žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno na preukázanie skutočnosti, že jej vznikla škoda. V konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom nie je možné nahrádzať činnosť správnych orgánov a rozhodnutia správnych súdov, nakoľko rozhodnutia týkajúce sa prepustenia žalobkyne zo služobného pomeru colníka sú platné a pre súd záväzné. Nestotožnil sa s argumentáciou žalobkyne, že prišla o pravidelný mesačný príjem, pretože na základe trestného stíhania bola prepustená zo služobného pomeru colníka. Ako konštatoval najvyšší súd v rozhodnutí z 29. februára 2010 sp. zn. 4Sžo/13/2010, ktorým rozhodol o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. apríla 2010 č. k. 7S/50/2009-67, žalobkyňa bola prepustená zo služobného pomeru colníka nie na základe výsledkov trestného konania, resp. z dôvodu začatia trestného stíhania či vznesenia obvinenia, pretože z listinných dôkazov predložených žalobkyňou bolo zrejmé, že rozhodnutie o prepustení žalobkyne zo služobného pomeru colníka bolo vyvolané a zapríčinené konaním jej samotnej, keďže zvlášť hrubým spôsobom porušila základné povinnosti colníka stanovené v § 44 ods. 3 písm. a), b), g) a h) zákona o štátnej službe colníkov, ako aj služobnú prisahu, čo bolo v správnom konaní preukázané obrazovo zvukovým záznamom, listinnými dôkazmi a v neposlednej miere aj výpoveďou žalobkyne z 09. decembra 2008. Ani prípadný oslobodzujúci rozsudok neznamena, že žalobkyňa sa nedopustila porušenia služobnej prisahy, resp. služobnej povinnosti zvlášť hrubým spôsobom, pretože porušenie služobnej prisahy alebo služobnej povinnosti nemusí dosahovať intenzitu trestného činu (poukázal na rozhodnutia sp. zn. 1Sžo/113/2008, 1Sžo/385/2009, 4Sžo/10/2011). Na základe uvedeného súd prvej inštancie žalobu v časti priznania majetkovej ujmy zamietol, keď absentovala aj príčinná súvislosť medzi trestným stíhaním žalobkyne a jej prepustením zo služobného pomeru colníka.

1.5. Uplatnený úrok z omeškania okresný súd žalobkyňu nepriznal, nakoľko povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia. Až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania [rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Co/15/97 (judikát R 45/2000) a sp. zn. 6Cdo/185/2011].

1.6. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2 a § 262 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Konštatoval, že úspech oboch strán bol v zásade rovnaký (v prípade náhrady škody titulom majetkovej ujmy bola žalobkyňa neúspešná a v prípade náhrady nemajetkovej ujmy bola žalobkyňa úspešná čo do základu a žalovaná čo do stanovenia výšky náhrady), a preto rozhodol, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 26. januára 2023 sp. zn. 5Co/13/2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. a III. (I. výrok), odmietol odvolanie žalovanej (II. výrok) a stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (III. výrok).

2.1. Vo vzťahu k odvolaniu žalobkyne odvolací súd preberal v celom rozsahu súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, keďže vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na rozhodnutie veci, výsledky dokazovania správne vyhodnotil a dospel k správnym skutkovým záverom, pokiaľ ide o skutočnosti

právne rozhodné pre posúdenie uplatneného nároku. Zároveň v plnom rozsahu zdieľal právne závery súdu prvej inštancie vo veci a odkázal na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku. Nezistil dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov súdu prvej inštancie odchyliť a nezistil ani taký procesný postup súdu prvej inštancie, ktorým by bolo znemožnené strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Skonštatoval, že rozhodnutie spĺňa všetky zákonom predpokladané náležitosti podľa § 220 ods. 2 CSP a je preskúmateľné.

2.2. Kľúčovou odvolacou námietkou žalobkyne bolo nesprávne použitie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2013 Z. z. v znení účinnom od 01. januára 2013. Odvolací súd sa s touto námietkou stotožnil a konštatoval, že okresný súd pochybil, ak pre výšku nemajetkovej ujmy použil § 17 ods. 4, ktorý nadobudol účinnosť až 01. januára 2013, pričom žalobkyňa vznikla škoda začatím trestného stíhania 08. decembra 2008, ktoré skončilo 13. marca 2017. Citoval § 27 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. a uviedol, že v danej veci sa toto ustanovenie nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 01. januárom 2013, pretože by išlo o pravú retroaktivitu. Poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005 (R 13/2009), z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005, z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 a z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012. Uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009. V danom prípade si žalobkyňa uplatnila nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Odvolací súd dôvodil, že zákon č. 514/2003 Z. z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný, pričom výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z. účinným od 01. januára 2009 a zákonom č. 412/2012 Z. z. účinným od 01. januára 2013. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a § 8 tohto zákona (t. j. najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody). Podľa § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 412/2012 Z. z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (zákon č. 215/2006 Z. z.). Zákom č. 412/2012 Z. z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Odvolací súd upriamil pozornosť na uznesenie najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018, v ktorom najvyšší súd riešil, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013, pričom skonštatoval, že určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej tiež „ESLP“). V bode 19. rozsudku poukázal na niektoré rozhodnutia ESLP (Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo, Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo, Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko, Italehti a Karhuvaara v. Fínsko) a v bodoch 21.2. až 21.14. rozsudku na rozhodovaciu prax civilných súdov v obdobných veciach. Vzhľadom na vykonané dokazovanie a ustálenú judikatúru uzavrel, že aj keď súd použil nesprávny právny predpis, správne vyhodnotil a posúdil nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy a dospel k správnym záverom o výške peňažného zadostiučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu žalobkyne 13 000 eur, ktorá je primeraná a v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 17 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z. z., zodpovedá zákonným kritériám a nepochybne odzrkadľuje aj najnovší vývoj súčasnej judikatúry. Kritériá, ktoré viedli okresný súd k priznaniu nemajetkovej ujmy žalobkyňa odvolací súd považoval za podstatné v časti týkajúcej sa vplyvu vedeného trestného stíhania na česť a dobré meno žalobkyne v mieste jej bydliska, kde sa navzájom všetci poznajú, skutočnosť, že trestným stíhaním bola znížená dôstojnosť a vážnosť osoby žalobkyne v spoločnosti a samotnú dĺžku vedeného trestného konania. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie aj v tej časti, že medzi prepustením zo

služobného pomeru colníka a vedeným trestným stíhaním absentuje príčinná súvislosť. V dôsledku toho žalobkyni neprináleží náhrada škody titulom ušlej mzdy a na uvedené nemožno prihliadať ani v súvislosti s náhradou nemajetkovej ujmy.

2.3. Vo vzťahu k odvolacej námietke žalobkyne týkajúcej sa nepriznania náhrady trov konania sa odvolací súd stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie a zdôraznil, že žalobkyňa bola v časti náhrady majetkovej ujmy plne neúspešná a úspešná bola len v časti priznania nároku na nemajetkovú ujmu, preto pomer úspechu a neúspechu žalobkyne bol určený správne.

2.4. O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. Žalobkyňa ani žalovaná neboli v odvolacom konaní úspešné, a preto im nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) tvrdiac dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil.

3.1. Dovolateľka (ktorej dovolanie je v podstate totožné s odvolaním) argumentovala, že priznaná výška nemajetkovej ujmy nezodpovedá všeobecnej predstave spravodlivosti, nie je adekvátna a primeraná vzhľadom na osobitosť prípadu, vzniknutú ujmu a ani s poukazom na zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. Trestné stíhanie bolo začaté v roku 2008, kedy výška minimálnej mzdy bola 269 eur a päťdesiatnásobok je 13 450 eur (4,55 eura/1 deň). V roku 2017 (kedy nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť rozsudok Okresného súdu Trebišov sp. zn. 1T/42/2014 z 08. septembra 2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8To/148/2016 z 13. marca 2017) bola výška minimálnej mzdy 435 eur a päťdesiatnásobok tejto sumy je 21 750 eur (7,36 eura/1 deň). Súd prvej inštancie voľnou úvahou priznal žalobkyni za 2955 dní trvania trestného stíhania spojeného so 43-dňovým pobytom vo väzbe nemajetkovú ujmu vo výške 13 000 eur. Nijako nestanovil náhradu ujmy za väzbu. Nevysvetlil, akými úvahami sa riadil a na základe akých konkrétnych skutočností dospel k záveru, že práve suma 13 000 eur je náhradou, ktorá môže efektívne zmierniť následky, ktoré boli žalobkyni spôsobené nezákonným rozhodnutím žalovanej a tiež ako dospel k výpočtu priznanej sumy, resp. aký algoritmus použil pre jej výpočet. Podľa názoru žalobkyne výška nemajetkovej ujmy bola nesprávne určená aj z hľadiska využitia komparačnej metódy vo vzťahu k iným obdobným prípadom uvedeným v bode 31 dovolania. Aj z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že iný právny predpis nemôže limitovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Podľa judikatúry EŠLP pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných trestných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy (napríklad *Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko*). Výnimočnosťou tohto prípadu je už samotná dĺžka trestného konania, čo má zásadný vplyv na výšku nemajetkovej ujmy.

3.2. Dovolateľka namietala aj argument odvolacieho súdu, že medzi prepustením zo služobného pomeru colníka a vedeným trestným stíhaním absentuje príčinná súvislosť, v dôsledku čoho jej neprináleží nielen náhrada škody titulom ušlej mzdy, ale na uvedené nemožno prihliadať ani v súvislosti s náhradou nemajetkovej ujmy. Ušlý zisk charakterizovala ako to, čo by dosiahla, keby nedošlo k jej nezákonnému trestnému stíhaniu. Uviedla, že záver súdu nepriznávajúci majetkovú škodu musí byť založený na konkrétnych skutkových okolnostiach, z ktorých bude bezpečne preukázané, že by žalovaný ušlý zisk za pravidelného chodu vecí skutočne nedosiahl.

3.3. Dovolateľka považovala za nezákonné rozhodnutie súdov o nepriznaní náhrady trov konania žiadnej zo sporových strán. Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom a súdom prvej inštancie spočívalo v tom, že oba súdy nesubsumovali zistený skutkový stav pod právnu normu vyjadrenú v § 255 CSP, v dôsledku tej skutočnosti, že dovolateľku nepovažovali za plne procesne úspešnú, hoci mala plný úspech čo do základu uplatneného nároku a súčasne výška plnenia, vyplývajúca z jej procesného úspechu, závisela výlučne od úvahy súdu. Dovolateľka vyjadrila názor, že súdy nižších inštancií v jej neprospech právne posúdili (alebo inak „právne vyhodnotili“) ustálený skutkový stav a že odvolací súd jej svojím procesným postupom odňal právo na uskutočňovanie jej patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd. Tvrdila, že odvolací súd na podrobné a rozsiahle argumenty a z nich plynúce skutkové a právne otázky nedal žiadnu odpoveď, hoci ich zodpovedanie bolo pre rozhodnutie vo veci samej určujúce. Odvolací súd reálne nepreskúmal (právne neposúdil) rozhodujúce otázky predostreté v žalobe aj v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie a jeho doplnení, čo je porušením požiadavky odôvodnenia súdneho rozhodnutia implicitne zahrnutého v práve na spravodlivý proces, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Rozsudok odvolacieho súdu označila za nedostatočný a arbitrárny.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie zamietnuť ako nedôvodné podľa § 448 CSP. Rozsudok odvolacieho súdu považovala za skutkovo a právne správny a plne sa stotožnila s jeho odôvodnením. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil právne závery, prečo žalobkyni nárok na náhradu škody vznikol iba v prisúdenej výške.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

6. Dovolateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

8. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premis dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

8.1. Je potrebné zdôrazniť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Ani v opravnom konaní

súd nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

9. Po preskúmaní obsahu spisu dovolací súd konštatuje, že v postupe odvolacieho súdu v spojitosti s postupom okresného súdu nezistil žiadne vady, ktoré by boli spôsobilé ukrátiť dovolateľku na jej procesných právach a založiť tak dôvodnosť podaného dovolania.

10. Dovolaťka nesúhlasila s priznanou výškou nemajetkovej ujmy v sume 13 000 eur a mala za to, že táto suma nie je adekvátne a spravodlivá vzhľadom na osobitosť jej prípadu. Rozsudok odvolacieho súdu považovala zároveň za nedostatočne odôvodnený a arbitrárny. Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že arbitrárnosť môže mať v rozhodnutiach rôznu podobu. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo môže ísť o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v hodnotení dôkazov vykonanom bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný excés. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

11. Obsah spisu v súdnej veci nedáva podklad pre konštatovanie, že námietky dovolateľky, ktoré sú zväčša opakovaním odvolacej argumentácie, sú opodstatnené. Skutočnosť, že dovolateľka sa s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožnila, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o jeho arbitrárnosti. Dovolací súd nezistil v postupe odvolacieho súdu také nedostatky, ktoré by odôvodňovali tvrdenie, že závery ním prijaté boli svojvoľné, zmätočné alebo zjavne neodôvodnené. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Odvolací súd zrozumiteľným a logickým spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Odvolací súd konštatoval správnosť odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutej časti, v podstatných bodoch naň odkázal a doplnil ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). Dovolaním napádaný rozsudok uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení.

12. Čo sa týka nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy, hoci dovolateľka tvrdila, že súd prvej inštancie nijako ani okrajovo neposúdil závažnosť držania žalobkyne vo väzbe, jeho následky a nestanovil náhradu ujmy za väzbu, dovolací súd poukazuje na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý uviedol, že mal z rozsiahleho dokazovania preukázané, že trestné stíhanie a väzba žalobkyne nepochybne negatívne ovplyvnili jej osobný, pracovný, spoločenský a rodinný život, ako aj život jej najbližších rodinných príslušníkov. V dôsledku trestného stíhania došlo k zásadnému zásahu do osobnostných práv žalobkyne, pričom v tomto prípade iba samotné konštatovanie porušenia práva by nebolo dostatočným zadosťučinením. V 79. bode rozsudku súd prvej inštancie konkrétne uviedol, ako trestné stíhanie ovplyvnilo vzťahy žalobkyne. Vyjadril sa aj k medializácii prípadu (ak mala žalobkyňa za to, že médiá nesprávne, zavádzajúco či klamlivo informovali verejnosť, mala a mohla podať žalobu proti konkrétnym médiám o ochranu osobnosti - 80. bod rozsudku). Zohľadnil, že žalobkyňa v spore nepreukázala skutkové tvrdenia týkajúce sa zhoršenia jej zdravotného stavu pod vplyvom trestného stíhania (bod 82. rozsudku). V bodoch 87. až 90. vysvetlil povinnosť súdu určiť primeranú náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím a v bode 92. rozsudku poukázal na obdobné rozhodnutia týkajúce

sa náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo nezákonným úradným postupom. Na margo tvrdenia žalobkyne o neprimeranej dĺžke trestného konania v 91. bode odôvodnenia rozsudku uviedol, že otázka prietáhov v trestnom konaní patrí do kompetencie ústavného súdu a odkázal na nález ústavného súdu z 28. marca 2018 sp. zn. I. ÚS 100/2017, v ktorom ústavný súd skonštatoval porušenie základného práva žalobkyne na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v trestnom konaní tam špecifikovanom a žalobkyni priznal finančné zadost'učinenie v sume 4 000 eur. Súd prvej inštancie vzhľadom na uvedené považoval priznanie náhrady nemajetkovej ujmy 13 000 eur za primerané finančné zadost'učinenie. Odvolací súd sa s okresným súdom priznanou výškou náhrady nemajetkovej ujmy stotožnil argumentujúc, že táto suma je primeraná a v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., zodpovedá zákonným kritériám a odzrkadľuje vývoj súčasnej rozhodovacej praxe, na ktorú poukázal v bodoch 21.2. až 21.14. rozsudku.

13. Dovolateľka namietala aj záver odvolacieho súdu, že medzi jej prepustením zo služobného pomeru colníka a vedeným trestným stíhaním absentuje príčinná súvislosť. Ani táto námietka nie je opodstatnená, pretože okresný súd podrobne v bodoch 98. až 104. rozsudku vysvetlil, z akých dôvodov dospel k záveru, že žalobkyňa nebola prepustená zo služobného pomeru colníka na základe výsledkov trestného konania, resp. z dôvodu začatia trestného stíhania/vznesenia obvinenia. Poukázal na rozsudok najvyššieho súdu z 29. septembra 2010 sp. zn. 4Sžo/13/2010, ktorým potvrdil rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. apríla 2010 č. k. 7S/50/2009-67. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného Colného riaditeľstva Slovenskej republiky, ktorým bolo zamietnuté jej odvolanie a potvrdené prvostupňové rozhodnutie riaditeľa Colného úradu Michalovce z 13. januára 2009 č. R-10/2009-5334 o prepustení žalobkyne zo služobného pomeru podľa § 183 ods. 1 písm. d) zákona č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov v znení neskorších predpisov. Z týchto rozhodnutí vydaných v rámci správneho konania a správneho súdnictva podľa okresného súdu vyplynulo, že žalobkyňa bola prepustená zo služobného pomeru colníka z dôvodu, že zvlášť hrubým spôsobom porušila základné povinnosti colníka stanovené v § 44 ods. 3 písm. a), b), g) a h) zákona o štátnej službe colníkov, ako aj služobnú prisahu, čo bolo v správnom konaní dôkazmi preukázané. Skonštatoval, že ani prípadný oslobodzujúci rozsudok neznamena, že žalobkyňa sa nedopustila porušenia služobnej prisahy, resp. služobnej povinnosti zvlášť hrubým spôsobom, pretože porušenie služobnej prisahy alebo služobnej povinnosti nemusí dosahovať intenzitu trestného činu. Okresný súd zároveň zdôraznil, že v posudzovanom spore nie je možné nahrádzať činnosť správnych orgánov a rozhodnutia správnych súdov. Nebolo preto možné prisvedčiť argumentu dovolateľky, že o pravidelný mesačný príjem prišla z dôvodu prepustenia zo služobného pomeru colníka na základe trestného stíhania, resp. v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním. Odvolací súd sa s uvedeným záverom okresného súdu stotožnil (§ 387 ods. 2 CSP), pričom dovolací súd v tomto procesnom postupe nezistil porušenie práva dovolateľky na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

14. Dovolateľka považovala za nezákonné aj rozhodnutia súdov o nepriznaní náhrady trov konania žiadnej zo sporových strán. Z rozsudku okresného súdu vyplýva, že pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania zohľadnil skutočnosť, že žalobkyňa bola v základe nároku na náhradu škody titulom majetkovej ujmy neúspešná, čo predstavuje úspech žalovanej. V základe nároku na náhradu nemajetkovej ujmy bola zase žalobkyňa plne úspešná, pričom výška plnenia závisela od úvahy súdu. Zároveň zohľadnil skutočnosť, že žalobkyňa si uplatňovala nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 100 000 eur, ale okresný súd jej priznal sumu 13 000 eur. Vzhľadom na výrazný rozdiel medzi požadovanou sumou a priznanou výškou finančnej náhrady nemajetkovej ujmy preto okresný súd žalobkyňu nepovažoval za plne procesne úspešnú a konštatoval, že úspech strán bol v zásade rovnaký. Odvolací súd sa s týmto odôvodnením stotožnil a zdôraznil, že žalobkyňa bola v časti náhrady majetkovej ujmy plne neúspešná a úspešná bola len v časti priznania nároku na nemajetkovú ujmu, preto pomer úspechu a neúspechu žalobkyne bol určený správne. Čo sa týka odvolacieho konania, tak ani jedna strana v ňom nebola úspešná, pretože odvolanie žalovanej bolo odmietnuté a rozsudok okresného súdu v časti, ktorý odvolaním napadla žalobkyňa, odvolací súd potvrdil. Odvolací súd preto žiadnej

strane nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Dovolací súd konštatuje, že rozhodnutia súdov nižších inštancií v časti trov konania sú zrozumiteľné a vyplývajú z nich aj úvahy, na základe ktorých súdy rozhodli o nepriznaní nároku na náhradu trov konania žiadnej zo sporových strán. Okresný súd aj odvolací súd uviedli vo svojich rozsudkoch príslušné ustanovenia CSP o trovách konania, ktoré na vec aplikovali. Dovolací súd preto ani v tejto časti nezistil existenciu procesnej vady zmätočnosti konania (nedostatok riadneho odôvodnenia a arbitrárnosť) podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Pokiaľ dovolateľka v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietala, že súdy nižších inštancií rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania nesprávne právne posúdili, dovolací súd pripomína, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá procesnú vadu zmätočnosti (R 24/2017). Explicitne povedané, ani z obsahu dovolania nemožno vyvodit', že dovolateľka uplatnila (a vymedzila) dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP, čo platí aj vo vzťahu k jej argumentácii týkajúcej sa aplikácie § 17 ods. 4 zák. č. 514/1993 Z. z. v platnom znení [navyše, odvolací súd dal dovolateľke za pravdu uvedúc (v bode 12.2. jeho rozsudku), že súd pochybil, ak pre výšku nemajetkovej ujmy použil § 17 ods. 4 účinný od 01. 01. 2013].

16. V kontexte uvedeného dovolací súd uzatvára, že dovolanie, v ktorom dovolateľka namieta vadu zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné. Dovolací súd preto dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

17. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP) dovolací súd trovy dovolacieho konania nepriznal, pretože z obsahu súdneho spisu nevyplýva, že jej v dovolacom konaní trovy konania vznikli.

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.